

France Perdu

פרובאנס סתיו 2014

מאת נעמן כהן

המטוס לטולוז Toulouse, (אוקסיטנית: Tolosa) של חברת "איר מדיטרנה" היה ישן וצפוף, הסגל היה יווני וקשה היה להבין את הצרפתית והאנגלית של הדיילות והדיילים. הארוחה כללה רק סנדוויץ "כשר" באישור בית הדין פריז. ניתן לבחור בין טונה לפסטרמה הודית. לידי יושבים כמה תלמידי ישיבה בבגדים מסורתיים עם מגבעות, לומדים משניות, ומדברים בצרפתית. לא מכבר ב- 19.3.12 רצח מחבל ערבי-מוסלמי בן 23 בשם מוחמד מראח מאל-קעידה, מורה יהודי ושלוש ילדים מבית הספר אוצר התורה. אני שואל אחד מהם אם לא מסוכן כעת בטולוז אחרי הטבח ב"אור התורה" להסתובב עם בגדים המזהים אותך כיהודי? "ראשית", הוא עונה לי, "אני לא מטולוז אלא מפריז, אבל מי שלא רוצה להסתבך אין לו בעיה".

המטוס נוחת בשדה התעופה החדש והמודרני של טולוז. טולוז (עיר תאומה של תל אביב) הפכה בשנים האחרונות לעיר השניה בגודלה בצרפת לאחר פריז. בעיר מתרכזת תעשיית התעופה והחלל של צרפת. הנהלת יצרנית המטוסים איירבוס ומפעלה הראשי ממוקמים בעיר, כמו גם תעשיית ההיי טק הצרפתית.

בטולוז אוניברסיטה עתיקה אשר נוסדה בשנת 1229. בעיר לומדים כ-97,000 סטודנטים. טולוז יושבת על גדת נהר הגארון, בחצי הדרך בין האוקיינוס האטלנטי לבין הים התיכון. בעיר נפגשת תעלת מידי עם תעלת גארון - חיבור היוצר את תעלת שני הימים, המאפשרת שיט בין האוקיינוס האטלנטי לים התיכון דרך צרפת.

אנחנו מבקרים בבזיליקת סן סרנין Basilique Saint-Sernin שהיא הבזיליקה הגדולה ביותר באירופה בסגנון הרומנסק. הבזיליקה נבנתה במאות ה-11 - 12, וקרויה ע"ש הקדוש סרנין, הבישוף הראשון של טולוז שהוצא להורג כמרטר, ובזכות עצמותיו הפכה טולוז לנקודת עצירה חשובה בדרך הצליינות לסנטיאגו דה קומפוסטלה. הבזיליקה הגדולה והמרשימה בנויה מלבנים אדומות. מעליה מתנשא מגדל פעמונים יפה בגובה 65 מטר.

ברחבה ליד הכניסה מתגפפים באהבה נער ונערה כבני 14. אנחנו מתקרבים. "אתה רוצה שאתן לך מכות?", שואלת הנערה בעברית את הנער. אני צוחק ואומר לה לעשות אהבה לא מלחמות...

פרובאנס בסתיו

פרובאנס בתקופת הסתיו קצת פחות יפה. שדות הלבנדר מאבדים את צבעם הכחול הנפלא ומקבלים גוון ירקרק אפור. שדות החמניות המבהיקים בצהוב הבוהק בציורי ואן גוך כבר קמלים ואפורים, אבל לסתיו יש יתרונות. מזג האויר נוח ונעים, והעיקר הרבה פחות תיירים בדרכים.

ארץ הקתרים Pays Cathare

בשנת 1209 ארגן האפיפיור אינוקנטיוס השלישי מסע צלב נגד הכופרים הקתרים (שכוננו גם אלביגנזים, על שם המרכז שלהם בעיר אלבי) ששגשו בדרום צרפת בחבל לאנגדוק. במסע נמחקו מעל פני האדמה כל כפרי הקתרים, כ-400 במספר. בשנים האחרונות החליטה ממשלת צרפת להפוך את החבל לאזור מתויר. הוצבו שלטים מאירי עיניים בכל החבל שעליהם נאמר 'ארץ הקתרים' (Pays Cathare), המובילים מאתר לאתר. כל עיר, כפר או מבצר שבהם חיו הקתרים, ובעיקר אלה שבהם התרחשו הקרבות הגדולים, קיים

שלט עם הסברים מאירי עיניים, והיום יש אפשרות לעשות מסלול המוקדש לפרשה זו, שלא לדבר על כך שחבל הארץ הזה הוא יפהפה ומראות הנוף והיישובים שבו מרהיבי עיניים.

הקתרים "האנשים הטובים" מול הכנסייה הקתולית

השם "קתרים" היה שם שניתן למאמינים, אך הם עצמם לא השתמשו בו. הם קראו לעצמם Bons Hommes et Bonnes Femmes (אנשים טובים ונשים טובות) או "הנוצרים הטובים". המילה "קתר" הגיעה מהמילה היוונית "קתורוי", שפירושה "הטהורים". הקתרים כונו גם בשם וודואז (Vaudois), כי רבים מהם חיו בעמקי וו (Canton de Vaud) או ולדנזים על שמו של המטיף פייר ולדו מליון, וגם אלביגנזיים. על שם העיר אלבי. לתנועה לא היה מרכז ברור, והיא הייתה מצויה בחלקים מאיטליה, מגרמניה, מצפון צרפת ומבלגיה, באראגון, בקטלוניה ובחבל לנגדוק. אמונותיהם של הקתרים הושפעו מהבוגומולים לכן אחד מכינויהם היה "בולגרים". האמונה הבוגומילית קרויה על שמו של מייסדה במאה ה-10, הכומר הבולגרי ירמיה בוגומיל ("אהוב האל"). לפיו לאל הזקן יש שני בנים, הבכור שטנאל והצעיר מיכאל. הבכור, שטנאל, הופל מהשמיים לאחר שמרד באביו ולאחר נפילתו, הוא ברא את העולם. לאחר שברא את העולם, הוא ברא את האדם אך לא הצליח להפיח בו נשמה. האל הזקן הסכים להפיח נשמה באדם בתנאי שהנשמה תהיה תמיד שייכת לאל והגוף של האדם לשטנאל. לאחר מכן הביא שטנאל את המבול על בני האדם ובשלב מאוחר יותר נתן את התורה למושה. שטנאל ברא גם את הנחש והנחש פיתה את חווה שילדה לו את קין. לפי האמונה הבוגומילית ישו נצלב לפי יוזמתו של שטנאל. היות שישו היה רק רוח וגופו היה מדומה, הוא לא סבל על הצלב ולאחר שקם לתחיה ירד אל השאול, נלחם בשטנאל ונטל ממנו (כאמור) את הסיומת "אל" וכבל אותו באזיקים. השדים והרוחות שלוו את שטנאל על פני האדמה המשיכו להישאר שם, בהוראת האל הזקן. הבוגומיליים דחו את כל התנ"ך, פרט לספר תהילים ולא האמינו בניסים, כולל הניסים המיוחסים לישו. הם לא קיבלו את סמכות האפיפיורים והאמינו שביום הדין, השופט יהיה האל ולא ישו. הם גם דחו את עניין השילוש הקדוש. ולא קבלו את סמל הצלב. בהדרגה החלו גם הרדיפות נגד הבוגומיליים שנחשדו במינות. בשנת 1110 העלה הקיסר הביזנטי אלכסיוס הראשון את מנהיגי הבוגומיליים בזילאוס על המוקד לאחר שהוא סירב להכיר בנצרות האורתודוקסית.

האמונה הקתרתית

הקתרים שהתחזקו בדרום צרפת התנגדו לכמורה ולכנסייה הקתולית, כשהם מוחים כנגד השחיתות המוסרית, הרוחנית והפוליטית של הכנסייה הקתולית. הם טענו שהם מהווים המשך למייסדיה הראשונים של הנצרות, וכי הכנסייה שמרכזה ברומא השחיתה את טהרתה של הדת המקורית ובגדה בה.

הם לא האמינו שישו נצלב על מנת לכפר על החטא הקדמון ועל מנת להציל את בני האדם ולכן לא סגרו לצלב.

הקתרים שללו את כל שבעת הסקרמנטים של הנצרות הקתולית, בייחוד את הרעיון שניתן לאכול את בשרו של ישו ולשתות את דמו, והסתפקו בסקרמנט אחד – "טקס הנוחם" consolamentum או Consolamentum שהוא סוג של סמיכת ידיים.

טקס הנוחם היה טקס רוחני קצר שנועד להסיר מהמאמין את חטאיו במטרה להפוך אותו ל"אחראי" ולטהור. להבדיל מווידוי, את טקס הנוחם אפשר לערוך רק פעם אחת בחייו של אדם ולכן היו רבים מהקתרים שאינם בעלי תפקיד בהיררכיה הדתית (קרדנטי) שלקראת מותם ביקשו את הטקס לעצמם ולאחריו חלקם נמנעו מאוכל או משקה על מנת לזרז את מותם, החברה הקתרתית הייתה מחולקת לשנים: ה"פרפקטה" - perfecta ("מושלמים" והן כפרפקט - תפקיד ביוורקרטי בכנסייה, המתורגם כ"אחראי"), וה"קרדנטס" (מאמינים). אדם התקבל לקהילת הפרפקטה דרך "טקס הנוחם" (קונסולמנטום). לעומת הפרפקטה שהיו אמורים לחיות חיים פשוטים ומתנזרים, מהקרדנטי לא ציפו כי ינהגו באופן דומה. הם נדרשו רק להימנע מאכילת בשר וחלב, מהריגה ומשבועה.

יחסי מין הם חלק מההשתעבדות של הרוח לבשר. אצל הקרדנטי יחסי מין לא נאסרו אך היה יחס שלילי אליהם. הפרפקטה, לעומת זאת, היו אמורים להתנזר לחלוטין, ומי שנעשה

לפרפקטה היה אמור לפרוש מבן זוגו. הפרפקטה היו אמורים גם שלא להרוג, ולכן להימנע מאכילת בשר מלבד דגים, הקתרות הייתה דת פופוליסטית ומספרם של אלה שראו את עצמם כ"מאמינים" הגיע בסוף המאה ה-12 לחלק משמעותי מתושבי חבל לנגדוק, כולל משפחות אצולה רבות. על אף שרבים מאלה המשיכו לחיות חיים רגילים, הם כיבדו את הפרפקטה ותמכו בהם, וציפו כי אולי בעתיד הם יצטרפו אליהם.

מסע הצלב האלביגנזי נגד הקתרים

חוסר ההכרה של הקתרים בתורת "ממלא המקום" ומכך ובסמכות האפיפיור, הביא למסע הצלב האלביגנזי, המכונה גם מסע הצלב הקתרי, בשנת 1209 הכריז האפיפיור אינוקנטיוס השלישי על מסע הצלב במטרה להשמיד את הכת. במהלך מסע הצלב בשנים 1209 - 1229 נהרגו בין 200,000 ל 1,000,000 בני אדם, נכבשו ערים רבות, נהרסו כ-400 כפרים קתריים, ונקטעה השושלת הוויזיגותית של רוזנות טולוז.

הרגו את כולם. ישו כבר יידע מי הכופר ומי לא

ארנו אמורי: Arnaud Amaury נזיר ציסטרסיאני, ואב המנזר סיטו (הדרגה הגבוהה ביותר במסגרת המסדר הציסטרסיאני), כיהן כשליח האפיפיור ואינקוויזיטור במאבק באמונה הקתרת, ועמד בראש מסע הצלב האלביגנזי.

ביולי 1209 פנו הצלבנים אל העיר המבוצרת Béziers, ותבעו שיסגירו לידיהם את הקתרים, אך העירוניים סירבו והתבצרו. הצלבנים כיתרו את העיר והטילו עליה מצור. בין תושבי העיר היה ידוע על קיומם של 500 קתרים בלבד. אחד מראשי צבא הצלבנים שאל את נציג האפיפיור, ארנו אמורי, איך יוכל להבדיל בין הקתרים ובין יתר תושבי העיר, שהיו קתולים נאמנים ועל כך השיב הלז: *Caedite eos! Novit enim Dominus qui sunt eius*: (תהרוג את כולם. ישו יידע לברור את נאמניו). לאחר ניסיון הימלטות כושל של התושבים כבשו הצלבנים את העיר וטבחו את כל תושבי העיר, כולל מאתיים בני הקהילה היהודית המקומית העתיקה.

האינקוויזיציה

החשש מהמשך קיומם של קתרים בסתר הביא את הכנסייה הקתולית להקמת מסדר האחים המטיפים והאינקוויזיציה, שתפקידה היה לטפל בקתרים שעברו לקתוליות רק למראית עין. לאחר שחבל לנגדוק הוכפף למלך צרפת, הוקמה בנובמבר 1229, בטולוז, האינקוויזיציה, שתפקידה היה להילחם בשרידי הקתרים. האפיפיור גרגוריוס התשיעי נתן לאינקוויזיציה סמכויות רחבות ביותר והיא התחילה ב-1233 במסע חסר רחמים נגד אחרוני הקתרים, שבמהלכו הועלו הקתרים שנחשפו על המוקד ונשרפו חיים, ואפילו הוצאו גופות מקברן, כדי לשרוף אותן על המוקד. האינקוויזיטור הידוע, ברנרדו גי הדומיניקני, (מופיע בספר ובסרט "שם הורד") היה ראש האינקוויזיציה בטולוז החל מ-1307 ובמשך 15 שנה דן כ-900 כופרים, על פי הרישומים, אחרון הפרפקטה הקתרי הועלה על המוקד ב-1321.

האינקוויזיציה - מהקתרים ליהודים

לאחר שהאינקוויזיציה גמרה עם הקתרים היא פנתה נגד האנוסים היהודים. האינקוויזיציה שהטילה חובת לבישת צלב צהוב על בגדיהם החיצוניים של הקתרים, חייבה במקביל את היהודים לענוד טלאי צהוב על לבושם. בהחלטות ועידת לטרן הרביעית - 1215 נקבע גם שהיהודים יחויבו לתפור טלאי לבגדם שיכידיל אותם מהנוצרים.

קרקסון מבצר הקתרים

אחד המעוזים המרשימים ביותר בארץ הקתרים היא העיר קרקסון (Carcassonne), עיר מבוצרת בחבל לנגדוק-רוסיון, בדרום מערב צרפת, בקרבת הגבול עם ספרד.

קרקסון ממוקמת על הדרך הקדומה המחברת בין הים התיכון ובין האוקיינוס האטלנטי, במרחק של כ-80 קילומטרים מטולוז. בעיר כ-47,000 תושבים. נכנסים לאזור העיר העתיקה (לה-סיטה - LaCite) הבנויה כולה כמבצר צלבני אחד גדול. העיר נבנתה במאה ה-12 על ידי הצלבנים שביצרו אותה בצורה מרשימה מאוד והתמקמו בה בעיקר מאחר והאזור היה חשוב מבחינה אסטרטגית מפני שחלש על הדרך היבשתית שקישרה בין האוקיינוס האטלנטי לים התיכון.

הביצורים המרשימים כוללים חומת עיר כפולה, ובה משובצים צריחים ומגדלי שמירה. חלקם עוד מימי הרומאים שחוקקו ע"י הוויזיגותים. העיר מזכירה קצת את ירושלים. הביצורים העתיקים שוקמו במאה ה-19 על ידי האדריכל והמשמר הצרפתי אז'ן עמנואל ויולה-לה-דוק. שני שערים בלבד קבועים בחומות העיר - Port d'Aude במערב ו - Port Narbonnaise במזרח. מעל שער נארבון היפה מתנשא מגדל נארבון. ב-1997 הוכרזה העיר ההיסטורית המבוצרת של קרקסון כאתר מורשת עולמית.

שני גשרים מחברים את העיר העתיקה היושבת בגובה 148 מ' עם העיר התחתית (Ville Basse) אחד מהם מהמאה ה-13. Pont Vieux. בכיכר המרכזית Place Carnot ניצבת כנסיית סן וינסנט מהמאה ה-14 שהצריח שלה לא הושלם אך שערה יפה מאד. במרכז הכיכר מזרקה מהמאה ה-18. מדרום לכיכר קתדרלת סן מישל מהמאה ה-13. במרכז העיר העתיקה בנוי הארמון המבוצר שאטו קומטאל (Chateau Comtal). הארמון אינו דומה לארמונות הפאר של צרפת כמו ארמון וורסאי מימי לואי ה-14, מדובר בטירה מבוצרת וקודרת.

הולכים ברחובות ומגיעים לקתדראלת סן נז'אר (Snt.Nazarire) - הקתדראלה היפה והמבוצרת ממוקמת בלב העיר העתיקה. היא נבנתה בין המאות ה-11 עד ה-14. בצידה המערבי שרד חלק מביצורי הוויזיגותים. הויטראז'ים הם מהמאה ה-15 ובאגף המקהלה ניצבים 22 פסלים. חבורת גברים עומדת ושרה ליד המזבח. קולות אדירים, הסולן מגדיל בסלסוליו, מזכיר חזן. כשהם מסיימים מתברר שהם בכלל זמרים רוסים אורתודוקסים.

אלבי Albi

אלבי Albi עיר בת כ-51,000 תושבים. כ-80 קילומטרים צפון-מזרחה לעיר טולוז. אלבי בנויה מאבן חול אדמדמה, שנתנה לה את כינוייה "העיר האדומה". משום ששכנו בה קתרים הם נקראו כשם נרדף על שם העיר "אלביגנזים".

לאחר מסע הצלב האלביגנזי ולקראת סוף המאה ה-13, השלים הבישוף ברנארד דה כאסטנט את בניית ארמון הברבי (Palais de la Berbie), ארמון שדמה יותר למבצר; והורה על תחילת ההקמה של הקתדרלה המרשימה של ססילה הקדושה (Sainte-Cécile). לפי ממדיה הקתדרלה מתאימה לעיר גדולה ולא לעיירה כאלבי, אבל היא נבנתה במיוחד במימדים ענקיים על מנת לסמל את הניצחון האדיר של הקתוליות על הקתרים.

בניית הכנסייה המבוצרת, הבנויה מלבנים אדומות. החלה בסוף המאה ה-13 ונמשכה כמעט שלוש מאות שנה. הכנסייה מצטיינת בשלל פסלוני אבן מדהימים, המכסים כל סנטימטר בחזיתה.

מעל אחד העמודים כתובת המסמלת את הכנסייה המנצחת מול הסינגוגה המנוצחת, אבל הכתובת בעברית אינה ברורה, מן הסתם הצייר לא ידע עברית.

בחזית המערבית מגדל פעמונים בגובה 78 מטר, שנוסף ב-1492.

פנים הקתדרלה מפותח ועשיר הרבה יותר מהמבנה החיצוני הפשוט דמוי המבצר. בית המקהלה המרכזי, ששמור לחברי המסדר הדתי, מופרד מהספינה הראשית על ידי מסך מקושט ובו פיתוחי אבן עדינים לצד פסלים צבעוניים.

בחזית פרסקו משלהי המאה ה-15 המתאר את יום הדין, המיוחס לאמנים פלמים לא-ידועים.

במקור כיסה 200 מ"ר אך מאוחר יותר הוסר חלקו המרכזי. כמו בכל ציור יום הדין יש בו אישור דתי לחזיון פרונוגרפי שמשך את ההמונים.

http://fr.wikipedia.org/wiki/Cath%C3%A9drale_Sainte-C%C3%A9cile_d%27Albi#mediaviewer/File:Albi_cathedral_-_fresco_2.jpg

קמרונות המבנה מצוירים בציורי פרסקו מהרנסאנס ומהוויס את האוסף הגדול והעתיק ביותר של ציורי רנסאנס בצרפת.

בין השנים 1450 ו-1560 נהנתה העיר מתקופה של שגשוג מסחרי אשר התבסס בעיקר על גידול צמח האיסטס ששימש לייצור מקלות צבע הפסטל. בתי הרנסאנס הנפלאים ששרדו עד ימינו מעידים על העושר המרשים שנערם בידיהם של הסוחרים בפסטל. החנות היחידה המוכרת בגדים בצבע הפסטל סגורה משום מה. אנו עוברים ליד ביתו של אנרי טולוז לוטרק בן העיר. המוזיאון שלו היה סגור.

עליית עמים והיעלמותם - המקרה האוקסיטני

השפה המדוברת בפרובאנס "השפה הפרובאנסלית" הייתה שם נרדף לאוקסיטנית עד לאמצע המאה ה-20, אך מאז היא נחשבת לדיאלקט של אוקסיטנית המדובר בפרובנס. באוקסיטניה (דרום צרפת, מונאקו ומספר חבלים בספרד ובאיטליה) דוברת השפה האוקסיטנית (Lenga d'òc, Occitan) זו שפה רומאנית וניבית השונים של השפה דומים זה לזה. באזור בו הייתה בעבר השפה האוקסיטנית דומיננטית, חיים כיום כ-14 מיליון תושבים. מספר דובריה כשפת אם אינו ברור, אך לפי ההערכות הוא מגיע ל-2 מיליון דוברים בצרפת, איטליה, ספרד ומונאקו. בנוסף, עד ל-7 מיליון אנשים מבינים את השפה ברמות שונות של שליטה מתוכם מספר האנשים הדוברים את השפה בצורה שוטפת אינו עולה על חצי מיליון. בצרפת, איטליה וספרד השם "Occitan", או "Langue d'oc", הוא השם הכללי הניתן לכל הניבים השונים של השפה.

ה"בן יהודה" של האוקסיטנים **Édouard Mistral** (Fr; 1830 - 1914 סופר, מחזאי ומשורר צרפתי, היה ממחדשי הספרות הפרובנסאלית. מ-1854 עמד בראש תנועת **Le Félibrige** ששאפה להחיות את תרבות פרובאנס. מיסטרל סיים לימודי משפטים באקס-אן-פרובאנס, בירתה העתיקה של פרובאנס, אך מעולם לא עסק במקצוע. הוא הקדיש את עצמו לשירה, והיה למשורר החשוב ביותר של פרובאנס. הוא כתב יצירות רבות בשפה הפרובנסאלית, מילון, ואף הוציא תרגום של ספר בראשית. מיסטרל היה מנהיג הקבוצה של שבעת מייסדי האסכולה החדשה של שפת לאנג ד'אוק (אוקסיטנית, שפרובנסאלית היא אחד מניביה), שחתרה להחיות את השפה, המנהגים והתלבושות הקדומים של האזור. ב-1904 זכה בפרס נובל לספרות. בנימוקי הפרס נאמר שהוא ניתן: "לאור הספונטניות הרעננה, חרוזיו המזהירים והאמנותיים המשקפים בנאמנות כה רבה את הנוף ואת חיי הכפר במולדתו, ובזכות פעילותו החשובה כחוקר השפה הפרובנסאלית". בניגוד לבן יהודה מיסטרל נכשל בשאיפתו להשריש שפה פרובנסאלית חיה בדרום צרפת.

ב-1959 נוסדה בניס המפלגה הלאומית האוקסיטנית **Le Parti Nationaliste Occitan (P.N.O.)**. שדרשה עצמאות מצרפת. מייסד המפלגה **François Fontan** ראה בציונות מקור לחיקוי דוגמה לכל האומות המנוצלות והצורה בה החזירה עם נרדף למולדתו והחיתה שפה מתה מהווה כבוד לאנושות כולה. הוא גם טען שהאומה העברית טרם שחררה את כל שטחה ההיסטורי כי הגלעד עדיין מסופח לירדן... במניפסט של התנועה נאמר: "אנחנו צריכים לבנות גשרים של שיתוף פעולה עם כל הקורבנות שאימצו את האיסלם ושהם קורבנות של האיפריאליזם הערבי (בְּרָבְרִים, כורדים, לדוגמא) אנחנו צריכים לבנות מערכות יחסים עם כל העמים האחרים המאוימים ע"י האימפריאליזם הערבי (ישראל, קופטים וארמנים לדוגמא)".

PNO Le Parti Nationaliste Occitan (P.N.O.) LIBERTÉ É POUR L'OCCITANIE

http://www.p-n-o.org/Manifesta_francais.htm

האוקסיטנים כיום

היום בצרפת נושבות רוחות חדשות ורעות. קבוצה מהתנועה האוקסיטנית נהפכה לאנטישמית נאצית ואנטיציונית קיצונית עם האשמות דמיוניות כי היהודים הציונים שולטים באוקסיטנים ומונעים מהם עצמאות. קראו ולא תאמינו לכתוב:

נאצים אנטי-ציונים בעד עצמאות אוקסיטניה :
/http://aryanism.net/blog/aryan-sanctuary/strategic-secession-occitania
השמאל האמיתי נולד מחדש :
/http://aryanism.net/blog
בצרפת קשה להאמין אף קמה מפלגה מיוחדת הנקראת המפלגה האנטי ציונית :
/http://www.partiantioniste.com
אם בעבר דומה היה שהלאומיות האוקסיטנית חזקה יותר מזו הקטלנית, או הסקוטית, דומה
שעתה כבר לא.
בקתדרלה של העיר אלבי, אני שואל את המדריכה הצרפתית: "מה אחוז התושבים בפרובאנס
הרואים עצמם היום אוקסיטנים?" היא עונה לי: "קטן מאד. השפה האוקסיטנית כמעט נעלמה.
לומדים אותה בבתי הספר כשפה זרה שלישית לאחר האנגלית והספרדית".
הלאומיות האוקסיטנית כמעט נלמה אבל בפרובאנס (כמו בשאר צרפת) קמה לה לאחרונה
לאומיות חדשה - הלאומיות הערבית-מוסלמית.

גבינה מסריחה עם פניצילין

אנחנו מגיעים לעיירה רוקפור-סור-סולזון :Roquefort-sur-Soulzon, (אוקסיטנית:
Ròcafòrt) חלק נכבד ממקומות התעסוקה בעיירה קשורים לייצור הגבינה הנושאת את שם
העיירה. (בעיקר גידול כבשים לחלב ועיבודו לגבינה.
נכנסים למרתף היצור של פירמה בשם פרפר papillon,
http://www.roquefort-papillon.com/en-the-range-papillon
נערה חביבה מסבירה את שלבי היצור. בתחילה אופים ככרות לחם מיוחדות ומניחים אותם על
מנת שיעלו עובש מזן הנקרא "Penicillium roqueforti", לאחר מכן מפוררים את הלחמים
עם העובש לאבקה, מכניסים אותה לתוך הגבינה, ונותנים לה להתיישן במערות הלחות
והקרירות שבמקום.
צבע הגבינה יוצא לבן, עם נימים כחולים כהים של עובש. העובש, פניציליום רוקפורטי
(Penicillium Roqueforti), מעניק לגבינה את ייחודה. העובש המקורי נמצא רק במערות
קמבלו (Cambalou) באזור הייצור המקורי של הגבינה,
בתחילת המאה ה-14, צו של המלך שארל השישי העניק לעיירה לראשונה בלעדיות בייצור
הגבינה. הצו הנוכחי, שנכנס לתוקף ב-1925, הרחיב את גבול הבלעדיות גם ליישובים אחרים
בסביבה, מה שגרם להצטמצמות האוכלוסייה בעיירה.
מכיוון שרוקפור היא אחת המפורסמות שבין הגבינות הכחולות, שמה מהווה גם כינוי לכל
הגבינות הכחולות. ולפי החוק באירופה אסור לקרוא בשם "רוקפור" לגבינות שאינן מיוצרות
באזור זה. קילוגרם אחד של גבינת רוקפור עשוי מ-4.5 ליטרים של חלב, והגבינה עשירה
בשומן, חלבון ומינרלים, בפרט סידן.
בעונה זו של הסתיו כל תוצרת הגבינות כבר נמכרה והמערות ריקות מכיכרות הגבינה שהתיישנו
בהן. לצורך התצוגה מראים ככרות גבינה מקלקר.
בסיום הסיור יש טעימות. כמה סוגים טעימים לי. דווקא הרוקפור לא. חסר לי הטעם המופלא
של הגבינות הישראליות, גבינת הקוטג', והצפתית...

מונפלייה Montpellier ; אוקסיטנית Montpelhi

בכניסה למונפלייה אנחנו רואים גרפיטי גדול Boycott Israel.
מונפלייה, עיר הבירה של מחוז ארו ושל חבל לנגדוק-רוסיון (Languedoc-Roussillon).
כ-225,392 תושבים. האזור המטרופוליטני (Montpellier agglomération) מונה
419,291 תושבים, ומדרג את מונפלייה כעיר השמינית בגודלה בצרפת.
בעיר מתקיימת קהילה יהודית אשר מפעילה מרכז יהודי ומספר קטן של בתי-כנסת.
באוניברסיטה במונפלייה ניתן ללמוד עברית.
מונפלייה ממוקמת על אדמה הררית, כ-7 ק"מ מחוץ הים התיכון שם העיר "מונפלייה", לפי
הסברה השכיחה יותר, נובע משילוב "מונט" (ט) : הר ו-"פלה" : עירום, משום שהצמחייה על
ההר הייתה צחיחה.

מונפלייה היא אחת ממספר מועט של ערים בצרפת אשר להן אין רקע רומי. מונפלייה המוזכרת לראשונה במסמך משנת 985, נוסדה תחת שושלת גיום (Guillem), רוזני טולוז, שושלת פיאודלית מקומית אשר חיברה שני כפרים קטנים, בנתה טירה והקיפה את הכול בחומה. שני מגדלים אשר נבנו בחומה בהמשך, ה-Tour des Pins וה-Tour de la Babotte, שרדו עד היום.

מונפלייה נעשתה מפורסמת במאה ה-10 כמרכז למסחר בעל קשרים ברחבי העולם הים-תיכוני, תרבות יהודית עשירה, ומסורת של סובלנות כלפי יהודים, מוסלמים, קתרים, ובהמשך גם כלפי הפרוטסטנטים.

בשנת 1180 הקים בה ויליאם השביעי ממונפלייה, פקולטה לרפואה, אשר הוכרה בזמנו על ידי האפיפיור ניקולס הרביעי. האוניברסיטה של העיר הוקמה בשנת 1220 והייתה למרכז עיקרי ללימודי הרפואה בצרפת. ב-1199 למד שם שמואל איבן תיבון מתרגמו של הרמב"ם לעברית כפי שנחקק בראש לוח שיש בכניסה. באוניברסיטה שלה למדו פרנסואה רבלה וגם המשומד נוסטרדמוס.

בתקופת הרפורמציה במאה ה-16 הפכו רבים מתושבי העיר לפרוטסטנטים והעיר הפכה למעוז ההתנגדות הפרוטסטנטית למלכות צרפת (אשר הייתה ברובה קתולית). ב-1622 שם המלך לוואי ה-13 את העיר תחת מצור, ולקח אותה לידי אחר שמונה חודשים, כשהוא מקים שם מבצר כדי לאבטח אותה. לוואי ה-14 עשה את מונפלייה לעיר הבירה של פרובינציית לנגדוק התחתונה, ולאחר המהפכה הצרפתית, הייתה העיר לעיר הבירה של המחוז הקטן יותר, ארו. בעיר עובר אחד מנתיבי העלייה לרגל לעיר סנטיאגו דה קומפוסטלה בספרד (בצרפתית Saint Jacques de Compostelle) הנתיב עובר בתוך העיר מונפלייה וממשיך ממנה מערבה. במאה ה-18 הוקמה טיילת פיירו Promenade du Peyrou, כאן ניצבת קשת ניצחון מסוף המאה ה-17 לכבודו של לוואי ה-14 ובגן מצוי פסלו.

Nîmes

Nîmes יושבת בחבל הלנגדוק-רוסיון ומהווה עיר בירה למחוז גארד. נכון ל-2007, בעיר כ-150,000 תושבים.

העיר קיבלה את שמה מהאל הקלטי המקומי, נמאוסוס (Nemausus). מאידך, טען סטפאנוס מביזנטיום כי השם נובע דווקא מבנו של הרקלס, נימוסיוס (Nemausios).

מקור בד הדנים - בד הדנים, ממנו עשויים מכנסי הג'ינס, נקרא כך משום שמקורו באריג בשם Serge de Nîmes (בצרפתית: סרז' מ-ניס) שיוצר בעיר על ידי משפחת אנדרה (André).

עם השנים השם התקצר ל-Nîmes ובאות מודרני Denim.

אנחנו מגיעים לאטרקציה העיקרית בנים, התיאטרון הרומי – מבנה שהכיל 24,000 מקומות ישיבה, כשציר האורך היה 133 מטרים והרוחב 101 מטרים ונבנה כ-80 שנה לפני זה של ארל השכנה. התיאטרון משומר יותר, היציעים בעלי הקמרונות מיוחדים, התצפית מהיציע לעבר העיר יפה. בעבר נערכו בו קרבות גלדיאטורים והיום בקיץ נערכות בו מלחמות שוורים מבלי להרוג את השוורים על הזירה.

המילה הלטינית "ארנה" Arena פירושה "חול" שהיו מפזרים בזירה כדי לספוג את הדם של הגלדיאטורים או הקורבנות שנטרפו ע"י חיות טרף בזירה.

לאחר אנחנו מבקרים במקדש רומי מימי אוגוסטוס קיסר (מאה ראשונה לספירה) שהוקדש לפולחן הקיסרים. אורכו של המקדש 26 מטרים, גובהו 17 מטרים ורוחבו 15 מטרים. כולו מוקף עמודים בעלי כותרות קורינתיות. גרם מדרגות יפה מוביל אליו. המקדש נבנה במאות השניה והשלישית לספירה והוא נחשב המבנה הרומי שנשתמר בצורה הטובה ביותר בצרפת, ובעולם כולו.

מעל הכניסה הראשית ניתן לראות כתובת המקדישה את המבנה לקיוס קיסר וללוסיוס קיסר נכדי אוגוסטוס. במשך השנים עבר המבנה גלגולים רבים, בין היתר שימש כבית ועד לקונסולט בימי הביניים, אורווה וכנסייה, ארכיון ומהמאה ה-19 מוזיאון עתיקות.

אמת המים פון דו גאר Pont du Gard, (הגשר על הנהר גארד)

אנו יוצאים מהעיר ומגיעים לאתר ביום גשום. למרבה המזל עם ההגעה נפסק הגשם, השמיים מתבהרים ומתגלה המראה המרתק של פון דו גאר Pont du Gard. הגשר הוא קטע מאמת מים רומאית החוצה את נהר הגארדון כחלק ממערכת הולכת המים באורך 50 ק"מ, ממעיינות בקרבת העיר אוזס לעיר הרומית העתיקה נמאסוס, היא נים של היום. במבנה העצום גשר קשתות מורכב. גשר-אקוואדוקט זה נחשב אחת הדוגמאות המובהקות לאדריכלות רומית.

הגשר מוגדר כאתר מורשת עולמית, ומהווה את אחת האטרקציות התיירותיות המבוקרות ביותר בצרפת.

הגשר בנוי בשלוש קומות מאבנים שנחצבו במחצבות הרומיות בסביבתו. אורכו 275 מטרים, וגובהו 49 מטרים מעל פני נהר הגארדון. זוהי אמת המים הרומית הגבוהה ביותר המוכרת כיום. אורכו המקורי היה ארוך בכ-100 מטר, אך קצהו בגדת הנהר השמאלית חסר מזה שנים רבות.

- הקומה הראשונה של האקוואדוקט בנויה מ-6 קשתות. אורכה 142 מטרים, רוחבה 6 מטרים, וגובהה 22 מטרים.
- הקומה האמצעית בנויה מ-11 קשתות. אורכה 243 מטרים, רוחבה 4.5 מטרים, וגובהה 19.5 מטרים.
- הקומה העליונה בנויה מ-35 קשתות. אורכה 275 מטרים, רוחבה 3 מטרים, וגובהה 7.4 מטרים.

בסיסי קשתות הקומה האמצעית מונחים בדיוק מעל מקביליהם בקומה הראשונה, ולכן רוחבי המפתחים בשתי הקומות זהים לחלוטין. בקטע המרכזי של הגשר, הבנוי באפיק הנהר, רוחבם של מפתחי קשתות שתי הקומות התחתונות 24.5 מטרים, והוא הולך וצר בקשתות שבשוליים, עד 15.5 מטרים בקצוות. בקומה העליונה מפתחי הקשתות אחידים לכל האורך וקטנים משמעותית מאלה של הקומות שמתחת - 4.8 מטרים.

הקומה הראשונה נושאת, מלבד את הקומות שמעליה, גם דרך צרה המאפשר חציה בין שתי גדות הנהר. הקומה העליונה נושאת מוביל מים שגובהו 1.8 מטר ורוחבו 1.2 מטר.

לאורך זמן מקובלת הייתה סברה שהפון דו גאר נבנה בידי מרקוס ויפסניוס אגריפס, חתנו ויד ימינו של הקיסר אוגוסטוס, בסביבות שנת 19 לפנה"ס. אולם ממצאים ארכיאולוגיים חדשים יותר מצביעים על האפשרות שהגשר נבנה מאוחר יותר, בסביבות מחצית המאה הראשונה - עשרות שנים לאחר פטירתו של אגריפס. הגשר מדגים את מיטב היכולות ההנדסיות של הבנאים הרומיים. בנייתו נעשתה בבנייה יבשה, ללא כל שימוש במלט. אבני הגשר, בחלקן אבני ענק במשקל של עד 6 טונות, נחצבו ונחתכו להתאמה מושלמת בהרכבה זה לזה ללא שימוש בחומרי חיבור. מערכת מורכבת של גלגלות ומסועים שימשה להרמת אבני הבניין למקומן, ומערכת פיגומים תמכה במבנה בעת בנייתו. עדויות לאמצעים הנדסיים אלה ניתן למצוא במבנה הגשר עד היום, בדמות בליטות וחריצים בתמוכותיו. מניחים שבניית הגשר ארכה כשלוש שנים, (בארץ זה היה לוקח היום כשלושים שנה...) והעסיקה קרוב לאלף פועלים.

עם השלמתה של אמת המים נתאפשרה אספקת המים לעיר נמאסוס, והמערכת הובילה 20,000 מ"ק של מים ביום, שהוזרמו לאורך 50 ק"מ בשיפוע מתון של 34 ס"מ לק"מ (1:3,000). הפרש הגובה בין נקודת המוצא של המים לבין יעדה אינו עולה על 17 מטרים.

מהמאה הרביעית לספירה הוזנחה תחזוקת הגשר, ומשקעי עפר ולכלוך מילאו כשני שלישי מנפח מוביל המים שבראש המבנה. במאה התשיעית הפכה אמת המים לבלתי שמישה, ותושבי האזור החלו לעשות שימוש משני באבני קצות הגשר. עם זאת, רוב רובו של מבנה הגשר השתמר באופן מרשים.

מימי הביניים ועד המאה ה-18 שימש המבנה כגשר רגיל למעבר רגלי בין שתי גדות הנהר. ב-1295 הונהגה גביית אגרה מחוצי הגשר. עמודי הקומה האמצעית הוצרו כדי לאפשר דרך רחבה יותר בקומה הראשונה שנשאה אותה, אך שינוי זה העמיד בסכנה את יציבותו של המבנה, ולכן ב-1702 שוקמו עמודי הקומה האמצעית לרוחבם המקורי. ב-1743 נבנה גשר חדש בצמוד לקשתות הקומה התחתונה כדי לאפשר תנועה בין שתי גדות הנהר במבנה ייעודי לנושא, והגשר המקורי שוקם והחל להוות אטרקציה תיירותית. באמצע המאה ה-19, בתקופת מלכותו של נפוליאון השלישי, נערכו עבודות שיקום נוספות במבנה.

איכות הבנייה הגבוהה של הפון דו גאר הפכה אותו לתחנת לימוד קבועה במסעותיהם המסורתיים של צוערי הבנאים המומחים של צרפת ברחבי המדינה, המתקיימים מאז ימי הביניים במסגרת ארגונם "קומפניון דו טור דה פראנס". רבים מהם הותירו את רישומיהם על אבני המבנה, ואלה מצטרפים לסימוניהם של הבנאים הרומאים המקוריים שנגעו לאופן הצבת האבנים במבנה.

ב-1985 צורף הפון דו גאר לרשימת אתרי המורשת העולמית של אונסק"ו. ב-1998 ניזוקה קשות סביבת הגשר בשטפונות שפקדו את האזור, והכביש המוביל אל האתר הוצא מכלל שימוש יחד עם מתקנים הסובבים את הגשר; אך הגשר המסיבי עצמו, הניצב על תילו מזה למעלה מאלפיים שנה, לא סבל נזקים משמעותיים. בשנת 2000 הושלמו עבודות שיפוץ נרחבות של מתחם האתר, שבוצעו בשיתוף פעולה בין ממשלת צרפת, רשויות השלטון המקומי באזור ואונסק"ו. העבודות כללו פיתוח סביבתי ואדריכלות נוף, הקמת מרכזי מבקרים בשתי גדות הנהר, ופתיחת מוזיאון העוסק בהיסטוריה של האתר. כיום מבקרים במקום מעל מיליון איש בשנה. למזלנו באוקטובר כבר אין הרבה תיירים וניתן ליהנות מהמקום.

פונטיין דה ווקלוז Fontaine de Vaucluse - יופי הטבע והשירה

מותה של הגבירה לאורה / פטררקה פרנצ'סקו תרגום: לאה גולדברג

עיניים אלו במזמור לוהט
פיארתי, זו הדמות, היד, המצח
שהפרידוני מעצמי לנצח,
שבגללם חייתי מתבודד.

זה השיער מאיר כפז יוקד,
זה שחוק של בת-מלאך על רך שפתיים
אשר הפך את הארץ לשמיים,
אבוי, עפר ואפר הם כעת.

אבל אני עוד חי. בכאב וצער
אתעה בודד מאן כבה אורי
כאוניה טרופה בלב הסער.

עמה יבש לעד מעיין שירי
שקעה שמחת-חשקי כשקוע סהר
רק הקינה תעיר את כינורי.

פונטיין דה ווקלוז Fontaine de Vaucluse - הוא כפר קטן ובו 600 איש המשתרע משני צידיו של נהר הסורגה המנקז את מי המעיין הקארסטי. עד לשנת 1946 הכפר נקרא Vallis clausa משמעות השם בלטינית הוא עמק סגור. המעיין נמצא למרגלות צוק תלול בגובה של 230 מ'. זהו המעיין הגדול ביותר בצרפת והחמישי בגודלו בעולם. עם ספיקה של 630 מיליון מטרים מעוקבים בשנה. הספיקה הממוצעת היא 22 מ"ק בשנייה. זו הספיקה הגבוהה ביותר בצרפת. היא יכולה להגיע ל-110 מ"ק בשנייה לאחר הפשרת השלגים.

המעיין הוא נקודת המוצא היחידה של אגם תת קרקעי המשתרע על שטח של 1,200 קמ"ר המנקז את המים מהר ונטו, ווקלוז ולור. הסלע הגירני מאפשר למי הגשמים לחלחל ולהיקוות באקוויפרים קארסטיים המקושרים ביניהם בסיפונים. שכבות החרסית האטומות למים מונעות מהמים להיעלם. הפשרת שלגים מגדילה את כמות המים במאגר התת קרקעי.

במשך שנים רבות לא היה ידוע גודלו האמיתי של האגם התת-קרקעי. צוללנים שצללו השתמשו ברובוטים שחקרו את עומקו של האגם. רק בשנת 1985 התברר העומק של הסיפון הראשי -308 מ'!

לאורך הנהר מסעדות וחנויות רבות. בתקופה זו של הסתיו המקום כמעט ריק. אנחנו הולכים במעלה הנהר מזג אוויר נהדר האוויר צלול רעש המים משרה שלוה. מגיעים עד קצה המערה ממנו נובעים המים. עתה הם בשפל. שיא השפיעה הוא בזמן הפשרת השלגים. לא רחוק ממוצא המעיין מוצב לוח שיש באיטלקית ובאספרנטו המנציח את המשורר האיטלקי הגדול פֶרְנַנְדוֹ פֶּטְרַאֲרְקָה (1304 - 1374) (Francesco Petrarca). פטררקה, משורר החצר של הקיסרות הרומית הקדושה, חי מספר שנים בווקלוז בקרבת המעיין. המשורר שהתגורר גם בקרפנטרה ובאביניון, חש בטוח יותר בקרבת המעיין. הוא תיאר את מי המעיין: מים צלולים טריים ומתוקים. וסיפר ששירים רבים שכתב היו בעקבות השראה שקיבל במקום.

ב-1327 ראה פטררקה בכנסייה באביניון אישה בשם לאורה שעוררה בו רגשות אהבה עזים. הייתה זו אהבה נכזבת, אך פטררקה הביע את רגשותיו ב-366 "שירים" שכתב במשך יותר מעשרים שנה ושהקדיש ללאורה. שירי אהבה אלה, שנכתבו בשפה האיטלקית, התפרסמו באיטליה וזכו להצלחה רבה. היות שהיה כומר, פטררקה לא נישא, אך היו לו שלושה ילדים מחוץ לנישואין.

אביניון

השם "אביניון" Avignon לקוח משמו של שבט האויניו. אזור אביניון הפך למרכז הקולוניאלי הפיניקית, מאסילה (מרסיי). תחת השלטון הרומי, הייתה אביניון לאחת הערים המשגשגות בגאליה נארבוננסיס, המחוז הטרנס-אלפי הראשון באימפריה הרומית. ב-738 נפלה העיר לידי המוסלמים. ב-1033, כשקונארד השני הפך ליורשה של ממלכת ארל, הפכה אביניון לחלק מהאימפריה. תושבי אביניון ניצלו את ריחוקם של השליטים הגרמנים, והקימו רפובליקה עצמאית עם קונסול וממשלה, בין 1135 ל-1146. בסופה של המאה ה-12, הכריזו תושביה על עצמאותם, אך זו רוסקה ב-1226 במהלך מסע הצלב נגד הקתרים. לאחר שתושביה סירבו לפתוח את שערי העיר ללואי השמיני ולשליחו האפיפיורי העיר נכנעה לאחר שלושה חודשי מצור (10 ביוני עד ל-13 בספטמבר 1226) וכעונש, הוכרחו להפיל את ביצוריהם, ולכסות את חפירות העיר. בשנת 1290, פיליפ הרביעי (היפה), שירש מאביו את כל זכויותיו של אלפונס דה פואטייה, הרוזן האחרון של טולוז, העביר את הזכויות לקרלו השני, מלך נאפולי ורוזן פרובאנס. לאור העובדה שגדתו המזרחית של נהר הרון סימנה את גבול האימפריה שלו. ג'ואנה הראשונה, מלכת סיציליה, שהייתה רוזנת פרובאנס, מכרה את העיר לכנסייה תמורת 80,000 פלורין, והעיר הפכה מושבם של האפיפיורים שגורשו מהותיקן ע"י פיליפ היפה. ב-1309 העיר נבחרה בידי האפיפיור קלמנס החמישי כמקום שהותו. באותו הזמן, העיר נשלטה בידי מלכי סיציליה של בית אנז'ו. מה-9 במרץ 1309 עד ל-13 בינואר 1377 הפכה העיר למקום מושבם של האפיפיורים במקום רומא. אביניון הייתה משכנם של שבעה אפיפיורים. אביניון השתייכה לאפיפיוריות עד לשנת 1791, אז נכבשה על ידי המהפכנים הצרפתים, ומאז נכללת בצרפת. כיום בעיר עצמה מתגוררים כ-39,300 איש, וכ-290,466 איש באזור המטרופוליטני שמסביבה.

החומות שנבנו בעיר על ידי האפיפיורים משומרות היטב. חומות העיר העתיקה Remparts בנויות לאורך חמישה ק"מ. 8 שערים, ו-39 מגדלים. מאחר שלא היו מוגנים דיים, החליטו האפיפיורים לבצור גם את ארמונם, "ארמון האפיפיורים" Palais des Papes. הארמון הגותי נבנה בין השנים 1335 ו-1364 על סלע טבעי, ובנוי עם קירות בעובי חמישה מטרים, ומגדלים המתנשאים ל-50 מטר.

אביניון הפכה למקום שהותם של האפיפיורים בשנת 1309, האפיפיור קלמנס החמישי העביר את מועצתו לאביניון, והתגורר כאורח במנזר הדומיניקני באביניון. יורשו, האפיפיור יוחנן העשרים ושניים הקים במקום מבנה מפואר. בשנת 1334 בתקופתו של האפיפיור בנדיקטוס השנים עשר חודש ארמון הבישופים הישן, והעבודה נמשכה על ידי יורשיו עד שנת 1364. האתר נבנה על סלע טבעי בקצה הצפוני של אביניון, במקום המשקיף על נהר הרון. הארמון נבנה בשני שלבים עיקריים בשני חלקים שונים הידועים כארמון הישן (Palais Vieux) והארמון החדש (Palais Neuf). כשהסתיימה בנייתו, תפס הארמון שטח של כ-11,000 מטרים רבועים. הבנייה הייתה יקרה מאוד, ובמסגרתה הוצאו רוב הכנסות האפיפיור. הארמון הישן נבנה על ידי האדריכל פייר פויסון ממיירפואה בהוראתו של האפיפיור בנדיקטוס השנים עשר. בנדיקטוס הקפדן הרס את הארמון האפיסקופלי הישן והחליפו בבניין גדול ביותר שהוקם סביב קלויסטר ואשר בוצר היטב נגד התקפות. ארבע קשתות האכסדרה מאוגפות במגדלים גבוהים.

בזמנם של האפיפיורים קלמנס השישי, אינוקנטיוס השישי ואורבנוס החמישי, המבנה הורחב למה שמוכר כיום כארמון החדש. ז'אן דה לובר מונה בידי האפיפיור קלמנס השישי לבניית מגדל חדש ומבנים סמוכים, כולל קפלה גדולה ששימשה כמקום לעבודת האפיפיורים. שני מגדלים נוספים נבנו בתקופתו של אינוקנטיוס השישי. האפיפיור אורבנוס החמישי השלים את בניית חצר הארמון, ואיתה גם מספר בניינים כדי לתחומה. פנים הבניינים עוטר בדרך כלל בפרסקאות, שטיחי-קיר, ציורים, פסלים ותקרות עץ.

האפיפיורים נטשו את אביניון ב-1337, ושבו לרומא, אך גרמו בכך לקרע שבמהלכו האנטי-אפיפיור קלמנס השביעי, והאנטי-אפיפיור בנדיקטוס השלושה עשר, נשארו באביניון עד שנת 1408. האחרון התבצר בארמון למשך עשר שנים, ולאחר שצרו עליו ב-1398. המבנה נותר בידיה של האנטי-אפיפיוריות למשך מספר שנים. העיר הייתה במצור משנת 1410 עד שנת 1411, אז הושבה לידי האפיפיוריות ב-1433.

אף על פי שהארמון נותר בידי האפיפיורים ביחד עם הערים הסמוכות לו למשך 350 שנים נוספות, מצבו התדרדר בהדרגה, וזאת למרות ששוקם בשנת 1516. כשפרצה המהפכה הצרפתית ב-1789, מצבו של הארמון היה כבי רע, והוא נכבש ונבזז בידי צבאות המהפכה. ב-1791 התבצע בו טבח המוני של מתנגדי המהפכה, שגופותיהם הושלכו למגדל דה לטריין שבארמון הישן.

בתקופת נפוליאון שימש הארמון לצרכים צבאיים כקסרקטין וכבית כלא. הארמון נפגע קשות בתקופה זו, והוא פונה ושוקם רק בשנת 1906, כשהפך למוזיאון לאומי.

גשר Pont Saint-B ~~émezet~~ "על גשר אביניון אנו רוקדים"

אחד האתרי המפורסמים באביניון (ובצרפת כולה) הוא גשר ~~émezet~~ Pont Saint-B באביניון. הגשר קרוי על שמו של בנוז הקדוש, וידוע גם כ"גשר אביניון". במקור גישר הגשר על נהר הרון והולך צפונה מאביניון לעיר השכנה וילנב לז אביניו Villeneuve-l' ~~émezet~~ Avignon), אך הוא נהרס במהלך שיטפון שסחף חלקים גדולים ממנו ב-1669. הגשר, ממנו שרדו ארבע קשתות בלבד.

ב-1177 נגלה לבנוז ~~émezet~~ (Saint B) לכנסייה הקתולית, חזון ובו נצטווה על ידי ישו לבנות גשר מעל נהר הרון באביניון. מנת חלקו הייתה לעג והרשויות סירבו לסייע לו, אך משנצטווה על ידי הבישוף המקומי להרים אבן כבדה ולהשליכה אל נהר, עשה כן בעזרת התערבות אלוהית. אבן זו הייתה לאבן הפינה לגשר. לאחר מותו נקבר בנוז הקדוש בקפלה קטנה שהוקמה על הגשר ושרדה עד היום בין הקשת השנייה לשלישית. שרידיו שכנו בקפלה עד 1674 ואז הועברו למקום אחר.

במקום ניצב גשר עץ קדום, ייתכן שכבר בתקופה הרומית, וקורותיו שימשו מאוחר יותר להקמת גשר עץ חדש שבנייתו החלה ב-1171 והסתיימה ב-1185. בחודש ינואר 1186 נחקקו חוקים שהסדירו את עלות המעבר על הגשר, אך הוא נהרס כמעט לחלוטין על ידי לואי השמיני לאחר מצור ששם על העיר ב-1226.

הגשר הוקם מחדש מאבן ובסגנון גותי על ידי אחווה שמנתה 24 בני אדם (Oeuvre du pont), ואלה גייסו כספים להקמתו ועשו שימוש במיסי המעבר שגבו תמורת השימוש בו. אורכו של

הגשר עמד על כ-900 מטר והיו בו 22 קשתות אבן שאורך כל אחת מהן נע בין 30.8 ל-33.5 מטר. רוחבו של הגשר נע בין שניים לחמישה מטרים והוא גישר על שני יובליו של הנהר שביניהם חוצץ האי ברטלאס (Ile de Barthelasse). לגשר נודעה חשיבות רבה בתקופת אפיפיורות אביניון במאה ה-14, והוא רוצף ב-1377. גשר סן בנזה היה אותה עת הגשר הקבוע היחיד בין ליון בצפון והים התיכון בדרום, וככזה נודעה לו חשיבות אסטרטגית. בשני קצותיו הוקמו עמדות שמירה ובצידו הדרומי שבאביניון הוקם במאה ה-14 מבנה שער גדול. עם זאת, הגשר סבל באופן תדיר משטפונות בנהר, וחלקים ממנו שבו ונהרסו. הוא שב ונבנה מחדש עד שלאחר שיטפון קשה במיוחד שסחף את כל הגשר כמעט ב-1669, לא שופץ עוד. חלקיו הנותרים של הגשר התדרדרו ונהרסו, וכיום נותרו ממנו רק ארבע הקשתות הדרומיות סמוך לגדה השמאלית של הרון.

הגשר מפורסם בעיקר בזכות שיר העם שאין ילד בצרפת שאינו מכירו: "על גשר אביניון" (Sur le pont d'Avignon) שמקורו במאה ה-15. השיר מורכב מאינספור בתים, שרק השורה החמישית משתנה בהם, וזהו הבית הראשון:

Sur le pont d'Avignon
L'on y danse, l'on y danse
Sur le pont d'Avignon
L'on y danse tous en rond
Les beaux messieurs font comm' ça
Et puis encore comm' ça
Sur le pont d'Avignon
L'on y danse, l'on y danse
Sur le pont d'Avignon
L'on y danse tous en rond

על גשר אביניון
שם כולנו רוקדים, שם כולנו רוקדים
על גשר אביניון
שם כולנו רוקדים, כולנו במעגל
האדונים הנאים עושים כך
ולאחר מכן שוב כך
על גשר אביניון
שם כולנו רוקדים, שם כולנו רוקדים
על גשר אביניון
שם כולנו רוקדים, כולנו במעגל

בבתים הבאים מתחלפים "האדונים הנאים" (Les beaux messieurs) ב"נשים היפות" (Les belles dames), ב"גננים" (Les jardiniers), ב"תופרות" (Les couturiers) ב"כורמים" (Les vigneron) וכן הלאה, כשלמעשה ניתן להחליף את נושא השורה החמישית בכל בעל מקצוע או שם תואר אחר.

הנה השיר:

<https://www.youtube.com/watch?v=uJKfxtYAtos>

יהודי אביניון

יהודים חיו במרסיי ובאזור הנהר רון מאז המאה הראשונה לספירה. ב-1291 פקד המלך פיליפ היפה על גירוש היהודים מצרפת, וזאת על מנת לזכות בממונם וברכושם. בעקבות צו זה נמלטו כ-100,000 יהודים בבהלה מן המדינה כדי לחפש מקלט במדינות אירופה השכנות. יהודי אביניון והאזור נשארו מפני שהיו נתיני האפיפיור. היהודים היו חייבים לחבוש כובע צהוב ולהתגורר בגטו.

הקהילה היתה בעלת מסורת נפרדת מיהודי ספרד ומיהודי אשכנז מאלזס לורן. המהפכה הצרפתית חיברה את אביניון לצרפת ו"יהודי האפיפיור" הפכו לאזרחים צרפתיים, ויצאו מהגטו. הם גם היו היהודים הראשונים שזכו לאמנציפציה לאחר המהפכה.

רבי קלונימוס בן קלונימוס (1286), היה חכם צרפתי-איטלקי נודד בן למשפחת קלונימוס. נשא, כאביו, את התואר "נשיא". חיבר את הספר "אבן בחן" ו"מסכת פורים", וכן עסק רבות בתרגום ספרי פילוסופיה ורפואה מערבית לעברית. קלונימוס נולד בארל שבפרובאנס, ובצעירותו החל ללמוד מקרא, רבנות ושפות, והחל לתרגם ספרות. בשנת 1306, ונסע ללמוד בברצלונה. משם הוא כתב אגרת למשפחתו בצרפת בה תיאר את החכמים עמם נפגש, ואת מצבם הירוד מבחינה תורנית של תושבי פרובאנס. ב-1308 חזר לעיר הולדתו, ובמשך שנתיים תרגם ספרי מתמטיקה ורפואה מערבית לעברית. ב-1314 הוא היה באביניון, וב-1318, מהעיר סאלון שבקרבת ארל כתב "תשובה" נגד הספר "ספר הסוד" של יוסף אבן כספי. בין השנים 1318-1323 הוא התגורר בקטלוניה, שם גם כתב את ספרו העוסק בענייני מוסר "אבן בחן". בעקבות ספרו הוא התפרסם בקטלוניה וספרו הפך נפוץ, עד כדי כך שב-1324 מלך נאפולי, רובר (החכם) לבית אנז'ו, הזמין לשבת אצלו ולתרגם ספרות מערבית ללטינית. קלונימוס נעתר להזמנה, אך העדיף להתגורר ברומא מפני ששם התגוררו יותר יהודים. בסופו של דבר שב קלונימוס לעירו. חיבורו המפורסם של קלונימוס הוא "אבן בחן" העוסק בענייני מוסר, שאותו, כתב בקטלוניה. הוא עסק רבות בתרגום, ובין השאר תרגם את "איגרת בעלי חיים" מערבית, ושפורסמה מאוחר יותר במהדורות שונות בעברית. במהלך עבודתו אודות האיגרת הוא נאלץ למצוא שמות עבריים רבים לבעלי חיים, ובתוך הדברים הוא מזכיר ש"הזמיר בעל הלשוניות ובעל הנגינות הוא זה העומד על ענף האילן". השימוש במונח "זמיר" אינו משמש לתיאור ציפור במקורות הקדומים, וייתכן כי זהו המקור הראשון לקרוא כך לציפור השיר. כשישב ברומא כתב פרודיה על התלמוד בשם "מסכת פורים", שעוררה התנגדות רבנית. כן התפרסם חיבורו "מגלת ההתנצלות הקטן". באיגרת זו מתנצל קלונימוס בפני אחיו על שהרחיק נדוד מביתו בארל, נטש את משפחתו, וגלה למקום תורה בברצלונה. כדי להצדיק את המעשה, קלונימוס משרטט תיאור מעניין וחי של בתי המדרש הסמוכים לארל, על מעלותיהם ובעיקר חסרונותיהם.

"מי יתן ותהפכני מזכר לנקבה"

בספרו "אבן בחן" כתב קלונימוס: "מי יתן ותהפכני מזכר לנקבה. אילו זכיתי לכך כמה חננתני טובה. גברת הבית היתי וחנתי לביתי מצבא. ומה אדבר ומה אומר למה אבכה ולמה אתמרמר. אם אבי שבשמיים גזר עלי ונתן בי מום קבוע אי אפשר להסירו מעלי, והדאגה כמה שאי אפשר כאב אנוש וחבל, לא יועילו בה תנחומין של הכל. אמרתי: אשא ואסבול על אגווע ואבול. ואחר שכך למדתי מפי השמועה שמברכין על הטובה ועל הרעה. אברך בקול נמוך ובשפה חלושה: ברוך אתה יי שלא עשני אשה" (אבן בחן, עמ' 19-20).

בית הכנסת של אביניון

אנחנו יוצאים מארמון האפיפיורים המרשים, יורדים ומגיעים לכיכר השעון *place des l'horologe* כאן ניצבים העירייה והתיאטרון מהמאה ה-19.

בהמשך מגיעים לכיכר ירושלים *Place Jerusalem*, כאן נמצא בית הכנסת. על הקיר החיצוני נמצאת כתובת עם ההיסטוריה של העיר ושל בית הכנסת. בית הכנסת נמצא במקום "כיכר ירושלים" מאז 1221. בית הכנסת המכונה "אסקולו" (*escolo*) נבנה מחדש בין 1785 ו-1787 ושימש כמקווה טהרה, קצביה, מאפיה, וחדר חתונות. בשנת 1845 נהרס בשריפה אך נבנה מחדש בהנחיית ראש העיר פמרד (*Pamard*) שגם בנה את בניין העירייה. אנחנו נכנסים ומיד לאחר הדלת במבוא, מוקמת סוכה, ונער בלונדיני עם עיניים כחולות מקשט אותה.

בית הכנסת עגול בנוי בסגנון ניאו קלסי. עמודים עם כותרות קורינתיות ומעליהם כיפה. עזרת נשים למעלה.

לוח זיכרון מנציח את 25 היהודים שנרצחו בשואה, לפי הכתוב מתו "על האמונה היהודית". *Martyrs de la fois d'israel*.

במקום מסתובב נער מלא שחרחר כבן 17 עם חתימת זקן. מסתבר שהוא הרב, ויש לו שישה ילדים. אני שואל אותו מהו נוסח התפילה בבית הכנסת? הוא עונה לי שנוסח ספרד. מה קרה לנוסח המקורי? הוא נשכח ונעלם עם הגירת יהודי אלג'יריה בשנות השישים. בדף מודפס המחולק בבית הכנסת מתנאים חברי הקהילה בבני הקהילה המפורסמים:

אדולף יצחק-יעקוב *Adolphe Isaac-Jacob Crémieux* (1796 - 1880) המדינאי ציר הפרלמנט שניהן כשר המשפטים של צרפת, פעל עם מונטיפיורי נגד עלילת דמשק, פעל לביטול שבועת היהודים והביא ל"פקודת כרמיה" בה קיבלו יהודי אלג'יריה אזרחות צרפתית. היה נשיא "אליאנס". על שמו של כרמיה קרויים רחובות במושבה הגרמנית בירושלים, ליד שדרות רוטשילד בתל אביב, בחיפה, ומכון כרם, וההיסטוריון פייר וידל נאקה (-1930, 2006), Pierre Vidal-Naquet, ועוד.

C סן טרופה, קאן, ניס - ערי הריביירה *ôte d'Azur*
לסאן טרופה הנוצצת אנו מגיעים בשייט מן העיירה סן מקסים. הנמל מלא יאכטות מכל סוג. העיירה עדיין שומרת על יופיה כמקום לעשירים. לא פגשנו את בריגייד ברדו בת השמונים, אשר חיה לבדה עם עשרות חתולים וכלבים. מילא, לפי התמונות כולה קמטים. סתם עוד אנטישמית. כל העיירה בעצם חנויות מזכרות, ומסעדות. העיר קאן גם היא נוצצת. בארמון פסטיבל הסרטים מכינים אירוע כלשהו. כמו בלוס אנג'לס על מוטבעים טביעות ידיהם של הכוכבים שלא כולם מוכרים לנו. העיר ניס "בירת הריביירה" גדולה יותר. הטיילת הארוכה לאורך חופה של ניס "טיילת האנגלים" (Promenade des Anglais) נוצצת. המלונות לאורכה שומרים על יופיים המכובד. אבל רבותי אין להשוות את החוף עם החוף של תל אביב. כל חופי הריביירה הצרפתית הם חופים מלאכותיים קטנים ומעוטי חול. הטיילת של תל אביב עולה עליהם ובגדול. דבר אחד כן ניתן ללמוד מניס. בניס כמו בתל אביב אופניים להשכרה פרושים בכל מקום, אבל בניגוד לתל אביב הצבע של האופניים הוא צבע כחול לבן יפה. (בקרוב עם השתלטות האיסלם יוחלף צבע ודאי לירוק). הנה עצה לרון אובז'נסקי חולדאי, ראש העיר תל אביב: החלף נא את צבע האופניים של תל אביב לכחול לבן במקום הירוק של האיסלם. בקשה דומה נפנה גם לחברת אגד. השיבו את צבע האוטובוסים הקודם הכחול לבן.

גראס - בשמים וסבונים

כידוע הצרפתים פחדו ממים ומהמחלות שהיו בהם ולכן נמנעו מלהתרחץ. מסופר על לואי ה-14 שהתרחץ פעמיים בחייו. כדי להתגבר על הסרחון היזו על עצמם הצרפתים מי בושם. יוצאים מחוף הים מניס ותוך רגעים מפילים לאלפים הצרפתיים. העיירה גראס Grasse היא קומונה ("מועצה מקומית") של כ-51,000 תושבים בריביירה הצרפתית. העיר ידועה כמרכז עולמי לתעשיית הבושם. בעיר מיוצרים כשני-שליש מכלל תוצרי הארומה של התעשייה הצרפתית לבשמים ולמוזון. בסביבות העיר שטחים נרחבים של חוות לגידול פרחים שהאקלים והתנאים הסביבתיים הייחודיים של העיר אידיאליים לגידולם. בהם שיחי יסמין רבים שהובאו לעיר במאה ה-16 על ידי המוסלמים. מקור השם של העיר הוא במלים הלטיניות *Podium Grassum*, כלומר "הגבעה הגדולה" בשפה האוקסיטנית פרובנסלית Grassa. מגיעים למפעל בו מסבירים לנו על הכנת הבשמים. היום כבר רוב הפרחים מיובאים מכל קצווי העולם. בחנות מציעים למבקרים בשמים הזהים בריחם לבשמים בעלי שם. משום מה אין הריח מלהיב. דומה שאפילו הסבונים של סבתא ג'מילה מריחים טוב יותר. אנחנו לא קונים כלום. מספרים לי תוך כדי התצוגה שבארץ מנסים עכשיו לשחזר את גידול האפרסמון. אני סקרן מתי כבר יחשפו את הריח המקורי של בושם האפרסמון.

על אמנות ויהדות

סן-פול-דה-ואנס: *Saint-Paul-de-Vence* באוקסיטני *Sant Pau de Vença* הוא קומונה, כפר, בצרפת, במחוז אלפים ימיים ובאזור פרובנס-אלפ-קוט ד'אזור למשך מאות שנים היישוב נקרא רשמית "סן פול" בלבד, אבל על מנת להבדילו מכפרים רבים בעלי אותו השם, ובגלל סמיכותו לכפר ואנס, נהגו לקרוא לו תכופות "סן-פול-דה-ואנס". משנת 2011 סן-פול-דה-ואנס הפך לשמו הרשמי. סן-פול-דה-ואנס הוא אחד מהכפרים המבוצרים מימי הביניים

שפרסומו יצא בעולם על ידי כך שהפך במאה ה-20 למקום עלייה לרגל של אמנים ושוחרי האומנות. יפי הכפר ריתק אליו אמנים רבים, ביניהם בונאר, סיניאק, אוטריליו, מודיליאני, מאטיס, פיקאסו, מרק שאגאל ואחרים. בעקבות האמנים באו למלון גם מפורסמים אחרים כמו בריז'יט ברדו, גרטה גרבו, סופיה לורן, ברט לנקסטר, קתרין דנב, הסופרים ז'אן פול סרטור וסימון דה בובואר, ג'יימס בולדווין, ז'אק פרוור, ז'אן ז'ינו. כאן נפגשו ומאוחר יותר התארסו איב מונטאן וסימון סיניורה. כעת המקום סגור בפני קהל. מרק שאגאל עבר לגור בכפר בשנת 1966 וחי בו כ-20 שנה. בכפר חיים כ-4000 נפש. הכפר מזכיר במידה מסוימת את רובע האומנים בצפת. קצת נקי ומסודר יותר. משוטטים בסמטאות הציוריות. מסביב חנויות המוכרות דברי אמנות. אני שואל על ציור שמן בינוני המחיר 1800 אירו.

משה סגל מתכחש ליהדות

בסוף מסלול התיור מגיעים לבית הקברות. אני מחפש את קברו של מארק שאגאל הנחשב לצייר היהודי הגדול בכל הזמנים. סגנון הציור של שאגאל הושפע רבות מהזרם הקוביסטי, ציוריו המתאפיינו בעולם של פנטסיה וחלום הרבו לעסוק בהווי עולם החסידות והעיירה היהודית במזרח אירופה, ובתחום התנ"ך (אל תפסחו על מוזיאון תמונות התנ"ך הנפלאות שלו בניס). הייתי בטוח שהצייר היהודי הגדול ביותר, בעל התוכן היהודי המובהק ייתן ביטוי ליהדותו ועל הקבר ייחרת: "משה סגל, בן חצקל ופייגה, מויטבסק". אך לא. מצבת הקבר הינה ללא כל סממן יהודי.

על הקבר רשום:

מרק שאגאל 1887 - 1985

וואווה שאגאל 1905 - 1993 (ולטינה (וואווה) ברודצקי אשתו השניה של שאגאל) מישל ברודצקי 1913 - 1997 (אחיה של ולטינה).

על הקבר מונחות אבנים כמנהג היהודי. על חלקן רשום בעברית דברי הערצה לצייר. סברתי שאולי שאגאל נמנע מסממן יהודי כיוון שלא רצה לנקר את עיני בני הכפר הנוצרי קתולי בסמלים יהודים שכן על רוב רובם של הקברים ניצב צלב, אך מצאתי בכל זאת בסמוך, קבר של יהודי בשם לדרמן שעליו מצויר מגן דוד גדול.

הכפר Eze וניטשה

וְיָהִי בַּהֵיזוֹת סְרַתוֹסְטֶרָא בֶן-שְׁלֹשִׁים שָׁנָה. וַיֵּצֵב אֶת-מוֹלְדָתוֹ וְאֶת-נַחַל מוֹלְדָתוֹ וַיִּלְךָ אֶל הַהָרִים. שָׁם חָיָה עַל-רוּחוֹ וְעַל-בְּדִידָתוֹ וְלֹא שָׁבַע אוֹתָן עֶשֶׂר שָׁנִים. וּמִקֵּץ הַיָּמִים הָאֵלֶּה נִהְפָּךְ עָלָיו לְבוֹ, וַיְהִי בְקֶר-יוֹם וַיִּשְׁכַּם עִם-הַשָּׁחַר וַיֵּצֵא אֶל-הַשָּׁמַשׁ וַיִּדְבֹר אֵלָיָהּ לֵאמֹר: "אַתָּה הַפְּכָב הַגָּדוֹל! גַּם אֲשַׁרְךָ כְּלֹא-הָיָה, לוֹלֵא הָיָה אֵלֶּה אֲשֶׁר לָהֶם אַתָּה מְאִיר! (כה אמר זרטוסטרה, תרגום דוד פרישמן)

כרבע שעה אנו מטפסים אל הכפר הציורי הקטן מימי הביניים, הנראה כתלוי בראש ההר, ומסתובבים בסימטאותיו.

הכפר Eze היה מיושב כבר מתקופות קדומות, ובשל מיקומו האסטרטגי עבר ידיים רבות וזכה להיסטוריה מעניינת. כאן ישבו הפניקים והליגורים וביצרו אותו, כל עם וסגנונו, בפני שודדי הים. לאחר מכן עבר לידי הרומאים, ובמהלך מלחמה עם ספרד בשנת 1706 פקד לואי ה-14 להרוס את הכפר והטירה שבלבו כדי שלא ייתפס ויהפוך לנקודת התנגדות. משנת 1388 האזור, ו-Eze בתוכו, נשלט בידי בית סבוי, ממלכה ורצועת חוף זו הייתה המוצא היחיד שלה לים. עובדה זו תרמה כמוכּן לחיזוק הביצורים ולשיפור ההגנות של הטירה והעיר במשך כל התקופה. רק בשנת 1860 הצליח נפוליאון השלישי לקבל לידיו את חבל סבוי וניס, במסגרת הסכמים עם הרוזן קאבור, ראש ממשלת פיימונטה, שתוצאתם ממלכה איטלקית מאוחדת בראשותו של ויטוריו אמנואלה הראשון, ששלטה ברוב מרכז איטליה.

הגן היפה בכפר הוקם לאחר מלחמת העולם השנייה בעזרתו של האגרונום מייסד הגן האקזוטי של מונקו. בגן נטועים קטוסים וסוקולנטים שהובאו מדרום אמריקה, ובינותיהם בריכות מים.

כאן כתב הפילוסוף הגרמני ניטשה קטעים מספרו "כה אמר זרתוסטרה". שביל הליכה על שם הפילוסוף המפורסם יורד מהכפר אל Eze-sur-la-mer שלחוף הים.

קניון ורדון Gorges du Verdon

קניון ורדון Gorges du Verdon באפיק נחל ורדון הוא הקניון הגדול ביותר באירופה, והשני בגודלו בעולם, לאחר הגרנד קניון בארצות הברית. אורכו כ-25 ק"מ ועומקו כ-700 מטר והוא מתחתר באבן גיר ודולומיט.

הדרך המתפתלת לאורך הקניון מרהיבה. הקניון מתחיל ליד העיירה קסטלן (Castellane) ומסתיים כאשר נחל ורדון נשפך אל תוך האגם המלאכותי אגם סנט קרוואה (Lac de Sainte-Croix) ליד הקומונה הצלב הקדוש של ורדון (Sainte-Croix-du-Verdon). האגם מהווה מקור לאנרגיה הידרו-אלקטרית. פליאה: אין שום עדות של גרפיטי מישראל.

הכפר התלוי מוסטייה סאן מארי

מוסטייה סאן מארי - אחד האתרים היפים ביותר בפרובנס - מקום מקסים עם בתים בעלי גגות רעפים אדומים. נזירים באו לכאן בשנת 433, מצאו מקלט במערות החפורות בצדי הגבעה, ויסדו את המנזר נוטר-דאם דה בובואר (Notre Dame de Beauvoir) המתנשא מעל הכפר. הכנסייה נבנתה מחדש במאה ה-12 והוגדלה במאה ה-16. מסתובבים בשביל מתפתל להולכי רגל, המרוצף באבנים עגולות ומוביל מלב הכפר למעלה. רחובותיו הצרים והמתפתלים של הכפר מציעים עושר של חנויות, המציגות את עבודות החרסינה המפורסמים המיוצרים במקום. ב-1678 הציג אמן החרסינה הראשון דוגמה שיצרה את הסגנון המקושר לכפר. היום, כ-15 אמני חרסינה מציעים כלים עשויים ביד באיכות גבוהה ומצוירים ביד, ותעשיית החרסינה והקרמיקה היא התעשייה העיקרית באזור. אני אוסף רק את חרסינה "נעמן" הנהדרת שיוצרה בזמנו בקיבוץ כפר מסריק.

אקס-אן-פרובאנס Aix-en-Provence

אקס-אן-פרובאנס Aix-en-Provence, היא בירתה ההיסטורית של הפרובינקיה הרומית פרובאנס, כיום חלק מחבל פרובאנס-אלפ-קוט ד'אזור. העיר נמצאת כ-30 ק"מ מצפון למרסיי, במחוז שפך הרון, ואוכלוסייתה מונה 140,100 נפש. העיר נוסדה בשנת 122 לפנה"ס בידי הקונסול הרומי סקסטיוס קלוויוס, כמחנה צבאי להגנת הדרך בין עיר הנמל מסליה (כיום מרסיי) לרומא. בשל המעיינות החמים במקום, נתן לו סקסטיוס *Aqua Sextius* - מי סקסטיוס. שם העיר הוא, כנראה, שיבוש של *Aqua Sextius* - היום יבשו כבר כל המעיינות החמים. במאה ה-12 הייתה העיר למרכז של השכלה ואמנות. החל מ-1487 שולט הכתר הצרפתי באקס, יחד עם יתר שטחי פרובאנס שסופחה לצרפת. ב-1502 הקים מלך צרפת לואי השנים עשר, את הפרלמנט של פרובאנס בעיר, שפעל עד המהפכה הצרפתית ב-1789. באקס-אן-פרובאנס נולד, התגורר ופעל הצייר הפוסט-אימפרסיוניסטי פול סזאן, מגדולי האמנים המודרניסטים. סזאן גם קבור בעיר, ואתרים רבים בה מנציחים את מורשתו. העיר הינה אוניברסיטאית ומלאה סטודנטים מכל רחבי אירופה. במרכז העיר העתיקה: סבך סמטאות צרות ומקסימות, מרוצפות אבן, ובהן שפע בתי קפה מתוקים, מסעדות וחנויות שוות. אנחנו מסתובבים בעיר הידועה במזרקות הרבות שבה. האטרקציה הבולטת עתה בעיר, תור ענקי של אנשים הממתינים ליד החנות של אפל לקנות את אייפון 6.

מרסיי - עיר ללא צרפתים

מרסיי Marseille; אוקסיטנית: Marselha או Marsiho) העיר השלישית בגודלה בצרפת, אחרי עיר פריז וטולוז. מרסיי מהווה עיר בירה לחבל הארץ פרובנס-אלפ-קוט ד'אזור ולמחוז שפך *Bouches-du-Rhône*. נמל מרסיי הוא הנמל המסחרי הגדול ביותר בצרפת ובים

התיכון. בעיר עצמה (בשטח 240 קמ"ר) חיים כ-852 אלף תושבים, ובמרסיי רבתי (בשטח 2,830 קמ"ר) חיים כ-1.6 מיליון תושבים.

כלכלת העיר מתבססת על הנמל המסחרי הגדול. העיר הוקמה על ידי היוונים בשנת 600 לפנה"ס לערך, כעיר נמל מסחרית, בשם מסליה (Massalia). מסליה הייתה לנמל היווני הראשון במערב אירופה,

מסליה נכבשה על ידי הקלטים, ומאוחר יותר על ידי הרומאים. הרומאים שינו את שמה למסיליה (Massilia).

מרסיי הפכה לחלק מממלכת צרפת בעשור התשיעי של המאה ה-14, אך במהרה רכשה מוניטין בהתמרדותה כנגד הממשל. התושבים אימצו בהתלהבות רבה את המהפכה הצרפתית, ובשנת 1792 שלחה העיר 500 מתנדבים כדי להגן על פריז. ההמנון הלאומי של צרפת, "המרסייז", נקרא על שם כוחות אלו.

בשנים המאוחרות של המאה ה-20 שימשה העיר כנמל כניסה למיליוני מהגרים לתוך צרפת, מאות אלפים ערבים-מוסלמים הגיעו בשנת 1962 מאלג'יריה ויצרו בעיר רובע אפריקאי הומה ושוק גדול.

עד שנות ה-80, אוכלוסיית מרסיי עצמה התקרבה למיליון איש. בשלושת העשורים האחרונים אוכלוסיית העיר פחתה, כשרבים מהתושבים עוברים לערים אחרות בחיפוש אחר עבודה, או לפריפריה, כדי להימנע מנוכחות במרכז העיר הערבית-מוסלמית, הסובלת משיעורי פשיעה גבוהים.

הצרפתים עצמם נמצאים במיעוט בעיר רק כ-25 אחוז. במרסיי גם קהילה יהודית גדולה. השנייה אחרי פריז בשיאה מנתה כ-80,000 יהודים. בגלל המצב הקהילה הולכת ומתרוקנת. אנחנו מגיעים למרסיי ביום ראשון. בניגוד לערים אחרות כאן הבתים מלאים בגרפיטי הדומה להפליא לגרפיטי הנפוץ על כמעט כל בית בתל אביב. אותיות תלת מימדיות. אני תוהה האם זו אסכולה אמנותית כלשהי. בעיר מתקיים מרתון עירוני והמרכז פקוק. אנחנו עולים לקתדרלה היפה "נוטרדאם גארדה" שנוסדה במאה ה-13, ממנה מתגלה נוף מרהיב של העיר הנמל ושל אי הכלא העתיק "שאטו ד'איף" שנבנה במאה ה-16 ומוזכר בספר הרוזן ממונטה קריסטו מאת אלכסנדר דיומא. בנמל מתקיים יריד מחירות של חפצי אמנות, בשמים, ספרים וכיו"ב. אב צועני מנגן על כינור ובנו מלווה אותו בתוף.

אַרְלֵ - Arles

אַרְלֵ - Arles, עיר מוקפת חומה. נהר הֶרֹן (Rhône) מתפצל לשתי זרועות בארל, ויוצר את דלתת קאמארג. בשל העובדה שהקאמארג מהווה מבחינה אדמיניסטרטיבית חלק מארל, העיר היא הגדולה בצרפת מבחינת שטחה, למרות שאוכלוסייתה קטנה יחסית - רק מעט יותר מ-50 אלף איש. שטחה הוא 759 קילומטר רבוע, פי שבעה משטח פריז.

ארל הוקמה על ידי היוונים במאה השישית לפנה"ס תחת השם "תלינה". היא נכבשה על ידי הקלטים בשנת 535 לפנה"ס, ששינו את שמה ל"ארלאטה" בקלטית "עיר ביצות". כשהרומאים כבשו את העיר בשנת 123 לפנה"ס הם הרחיבו אותה והפכו אותה לעיר חשובה, וקראו לה Arelatum, ובשנת 104 לפנה"ס הקימו תעלה שקישרה בינה לבין הים התיכון. חרף חשיבותה, היא ניצבה בצל מסליה שנמצאה במורד הנהר.

שינוי במעמדה בא כאשר תמכה בשנת 50 לפנה"ס ביוליוס קיסר במאבקו בפומפיוס, בעוד שמסליה תמכה בפומפיוס. כאשר ניצח קיסר, הוא נישל את מסליה מכל רכוש והעבירו לארלאטה כפרס. העיר הפכה לקולוניה של ותיקי הלגיון השישי פראטה, שהקימו בה את בסיסם.

לעיר נודעה חשיבות לא מבוטלת בפרובינקית גאליה נארבוננסיס של הרומים. אוגוסטוס הקיף את העיר בחומה שאורכה 1600 מ'. והוקמו בה אמפייתאטרון, קשת ניצחון, קרקס וחומה. באותה תקופה הייתה העיר קרובה יותר לים ושימשה כנמל חשוב, ושכן בה (ועדיין שוכן) הגשר הדרומי ביותר על הרוזן.

העיר הגיעה לשיא חשיבותה במהלך המאה הרביעית והמאה החמישית, כאשר שימשה עיר הבירה והמטה הראשי של הקיסרים הרומיים במהלך מסעות המלחמה שלהם. העיר הייתה

חביבה על הקיסר קונסטנטינוס הראשון, שבנה בה מרחצאות חמים, ששרידיהם קיימים עד היום. בנו, קונסטנטינוס השני, נולד שם. הקיסר קונסטנטינוס השלישי הכתיר בה את עצמו כשליט המערב (בין השנים 407 ו-411) וקבע בה את בירתו. פלישותיהם של המוסלמים והפרנקים לפרובנס גרמו לנזק קשה. העיר הפכה בשנת 855 לבירת הממלכה הפרנקית של ארל. בהדרגה, הלכה ממלכת ארל והתמזגה לתוך צרפת, היא צורפה בשנת 1239 למחוז פרובנס, אך חשיבותה הלכה ודעכה בהשוואה לזו של יריבתה הוותיקה, מרסיי.

יהודים: לפי המסורת היהודית הגיעה לארל אחת משלשה ספינות שנשאו עליהם גולים יהודים לאחר חורבן בית המקדש השני. כמו כן מסופר כי היהודים שרו מזמורים בהלוויה של הבישוף הילריוס מארל בשנת 449. התיעוד הראשון המתייחס ליהודי העיר (508) מספר כי ההגנה של חלק מהחומה הופקד בידם במהלך מצור.

בסוף המאה השביעית התקיים הסחר בין המערב למזרח התיכון בעיקר באמצעות סוחרים יהודים, רדהנים. (Radhanites הרדהנים היו גילדה של סוחרים, בחלקם הגדול יהודים, שמילאו תפקיד חשוב במסחר בין האימפריה המוסלמית לבין הארצות הנוצריות בימי הביניים. רשת המסחר של הסוחרים הללו כיסתה את מרבית אירופה, צפון אפריקה, המזרח התיכון, מרכז אסיה וחלקים מהודו וסין). אלו היוו את הקשר היחיד בין האסלאם והנצרות, והשתמשו בנמלי ארל ומרסיי. בארל היו חיי תורה מאורגנים במקביל למרכז של חכמי פרובנס שבנרבוניה. בשנת 1306 קלטה העיר יהודים שגורשו מלנגדוק, והסתיימו בפוגרום של 1484 שבעקבותיו גורשו יהודי העיר עם סיפוחה של העיר לממלכת צרפת ב-1483. רק לאחר המהפכה הצרפתית חזרו יהודים לעיר. היהודים המפורסמים: ר' יצחק נתן בן קלונימוס, המתרגם שמואל איבן תיבון וטודרוס בן משולם.

אנחנו מתחילים את הסיור בתיאטרון הרומי Teatre Antique מהמאה ה-1 לפנה"ס כ-7000 מקומות. כאן נתגלתה ונוס מארל. משם ממשיכים לאמפיתיאטרון הרומאי Arena. הוחל לבנותו ב-45 לפנה"ס. אורכו 136 מ' רוחבו 107 מ' הכיל 25000 איש. האמפי בנוי בשתי קומות של קשתות אליפטיות. בפנים מחיצה גבוהה להגנה מחיות. המגדלים הוספו במאה ה-12. היום נערכות בו מלחמות שוורים. בניגוד לספרד אין הורגים את השוורים על הזירה אלא מאוחר יותר.

מסביב וברחובות הסמוכים חנויות מזכרות המוקדשות בעיקר לציורי ואן גוך. ואן גוך ששהה בארל לא השאיר בה אמנם יצירות, אבל התיירים המגיעים לעיר בזכותו קונים מזכרות מסוגים שונים עם יצירותיו.

ממשיכים לטייל עד לגדת נהר הרון הגדול והיפה. על הגדה של הנהר תלויה מודעה: נעלם. 10 ספטמבר 2014 ניקולא ליליוויאר בן 23, 1.80, עיניים חומות, שיער שחור, קומדינאנט, עזרו לנו למצאו. לא מצאנו.

בגלל הריח אין גבינות

בדיוטי פרי של נמל התעופה החדש של טולוז אני מחפש יין וגבינות. יין יש, אין גבינות. בחנות סמוכה אותו דבר. יש יין, וגם כאן אין גבינות. אני שואל איפה הגבינות? עונים לי שלפני זמן מה החליטו לא למכור יותר גבינות במקום בגלל הריח. במקום גבינות יש בחנות שלל סוגים של foie gras.

אני רואה בחנות בעיקר יינות בורדו. למרות העדיפות הידועה של יינות בורדו, אני רוצה מזכרת מפרובאנס. אני מבקש מהמוכרת הנחמדה שתמליץ לי היין הטוב ביותר בפרובאנס, "מסייה", היא נוזפת בי, טולוז אינה פרובאנס... "אוקיי", אני מתנצל, "המליצי לי על היין הטוב ביותר של טולוז", וגם על הפוא גרא הטוב ביותר. היא ממליצה לי, ואני קונה. בטיסה של "איר מדיטרנה" מטולוז לתל אביב שוב מגישים רק סנדוויץ "כשר" באישור בית הדין פריז. גם הפעם ניתן לבחור בין טונה, לפסטרמה הודית.

La France Perdu צרפת האבודה

בשנת 732 הצליחו המוסלמים שפלשו ממרוקן לספרד לחצות את הרי הפירנאים הם. התקדמו צפונה והגיעו עד אזור עמק הלואר. בפואטייה (poitiers), הנקודה הצפונית ביותר אליה הגיעו

המוסלמים, הם נעצרו ע"י מפקד הצבא הפראנקי קרל (בצרפתית שארל), שקיבל לאחר הניצחון את התואר "מרטל" "הפטיש". (בדומה ליהודה המקבי) קרב פואטייה עצר למעשה את שיא הכיבוש הערבי-מוסלמי. החל מקרב זה, הם נהדפו אחורה עד 1942 אז הם סולקו סופית גם מספרד ופוטוגל, וכך בא הסוף לכיבוש הערבי-מוסלמי של אירופה ופורקו כל ההתנחלויות הערביות. 1282 שנים לאחר מכן, צרפת עומדת להיכבש בשנית ע"י המוסלמים. כיום יש בצרפת כ- 20 אחוז מוסלמים, והנוכחות שלהם בולטת בכל מקום. בעיר הנמל מרסיי הצרפתים כבר מהווים רק כרבע מהאוכלוסייה. המשטרה הצרפתית אינה מעיזה להיכנס לשכונות הערביות וכמחצית האסירים בבתי הסוהר בצרפת הם מוסלמים. הצרפתים לא יוותרו בקלות על צביון המדינה. צרפת נמצאת במצב כלכלי של נסיגה עם תופעת הגירה גדולה של צעירים ומוכשרים, מצב שיוכייל בוודאות למהומות קשות ולמאבקים מדממים.

אין תימה איפוא שכוחה של מפלגתה של מרי לה פן "החזית הלאומית" עולה בהתמדה וכבר עולה על כוחם של הסוציאליסטים. העימות עם המוסלמים נראה כל כך מאיים עד שמפלגה זו, האנטישמית ביסודה, מקבלת עתה יהודים. צעיר יהודי בן 26 בשם דוד רכלין (מבוטא בצרפתית ראשלין) נבחר כסנטור מטעם מפלגת "החזית הלאומית" המפלגה של מארין ללה פן. ראשלין הוא בן ליהודים שהיגרו מאוקראינה. לטענתו אין לו שום יחס למוצאו היהודי. הוא חילוני, ואם היה צריך לבחור דת היה בוחר בדת הקתולית. הצרפתים מודעים היטב לכך שההפגנות ההמוניות האלימות נגד ישראל במהלך צוק איתן היו למעשה הפגנות נגד הצרפתים. יהיה המאבק על דמותה של צרפת אשר יהיה, בין אם ינצחו הצרפתים או הערבים-המוסלמים, דבר אחד בטוח מי שישלם את המחיר הם היהודים. בדיוק כמו ששילמו בעבר במאבק בין המוסלמים לנוצרים על אדמת צרפת וספרד. כפי שכתב המשורר יהודה הלוי:

"בין צבאות שְעִיר וְקֶדֶר
אָבֵד צָבָאֵי, וְנִעְדָר
הֵם פִּי יִלְחָמוּ בְמִלְחַמָּתָם
אֲנַחְנוּ נוֹפְלִים בְּמִפְלָתָם".

יהודי צרפת יהגרו, והמצב בצרפת יגרור את המדינה ליחס קשה יותר ויותר כלפי ישראל. בעיתון "לה מונד" בשער הראשי מופיעה כמובן זכייתו בפרס נובל לספרות, של הסופר פטריק מודיאנו. בעמוד השני לכל אורך הדף פרושה הכותרת: "ממשלת האחדות עם החמאס היא האופציה היחידה". ממשלת צרפת כבר הודיעה שבקרוב תנהל ישיבה משותפת עם ממשלת האיחוד הפלישתינאית אשר כוללת את החמאס המחויב לחיסול ישראל השמדת היהודים והפיכת צרפת למוסלמית. הסופר פטריק מודיאנו הוא בן לאב יהודי מסלוניקי שלא הכיר, ומתוך כך הפך לבעל השקפות אנטישמיות ואנטי ישראליות תוך הערצת האנטישמים הצרפתים מסוגו של סלין ומרעיו.

העיר ליל ניתקה את ברית התאומות עם צפת

בזמן הביקור בצרפת נמסר כי העיר הרביעית בגודלה בצרפת, העיר ליל ביטלה את ברית הערים התאומות שהיתה לה עם צפת, שנמשכה 20 שנה, מבלי להודיע על כך רשמית. הנימוק הפעולה בעזה כנגד החמאס. ראשת עיריית ליל, מרטין אוברי, מהמפלגה הסוציאליסטית, ובכירי העירייה הצהירו בעיתונות הצרפתית כי אחרי המבצע בעזה הם החליטו לבטל את השותפות עם צפת.

מכתב למרטין אובר ראש עיריית ליל

את נוסח המכתב הבא שלחתי למר אילן שוחט ראש עיריית צפת כמכתב תשובה שיש לשלוח לגברת מרטין אובר ראש עיריית ליל:

כבוד ראשת העיר Lille גברת Martine Aubry

נדהמנו לשמוע מן העיתונות כי העיר ליל החליטה לאמץ לעצמה מחדש את הערכים של משטר וישי ולתמוך בארגון הג'יהדיסטי של החמאס המחויב על פי אמנתו לחסל את מדינת ישראל, ולהשמיד את היהודים בעולם כולו, שלא לדבר על השלטת האיסלם על צרפת. נשמח לחדש את הקשרים עם העיר ליל לאחר שהעיר תאמץ בחזרה את ערכי המהפכה הצרפתית הגדולה חופש, שוויון, אחווה. אילן שוחט ראש עיריית צפת

A l'intention de Madame Martine Aubry
Maire de Lille

Nous sommes tr
Lille a d
et de soutenir l'organisation djihadiste du Hamas, qui selon sa convention,
se doit de d

.ne faut gu
Nous serions heureux de renouer les liens avec la ville de Lille lorsque
celle-ci d ~~édider~~ tourner aux valeurs de la grande R ~~évolution~~
.fran

ès surpris d'apprend
écidé d'adopter le
étruire l'Etat d'Is
ère oublier le désir de l'Islam
çaise, à savoir, Liberté, Egalité et Fraternité

,Bien à vous

,Ilan Shohat
Maire de Tzfat

לצערי כדי לצאת ידי חובה ענו לי מלשכת ראש העיר בשמו של אילן שוחט שיש לו כבר חילופי מכתבים עם מרטין אוברי "ברוח המכתב". הבעיה היא ששום דבר ברוח הדברים הללו לא התפרסם, כך שעוד ערים בצרפת יפעלו לניתוק הקשרים עם ישראל.

פושע המלחמה והרוצח הסדרתי הג'יהדיסט מרואן ברגותי גיבור לאומי בצרפת

העירייה הצרפתית Valenton החליטה לפאר את פושע מלחמה, הרוצח הסדרתי, ראש ארגון הטרור הג'יהדיסטי של הפת"ח "השהידים של הקצה", מרואן אל ברגותי. בשלט שתלו בעיר מוגדר הרוצח ברגותי "נבחר פלישתינאי רסיסטנס (רמז להתנגדות נגד הגרמנים) שזמנית כלוא בישראל. מנדלה הפלישתינאי אזרח כבוד של Valenton".

<http://rotter.net/forum/scoops1/147380.shtml>

האמת שקשה להלין על הצרפתים על כך, בזמן שחברו הטוב של הרוצח מזה שנים, מנהיג מרצ לשעבר, חיים אורון ג'מוס, מעריץ אותו כמנהיג לאומי, ותובע את שחרורו.

המפלגה האנטי-ציונית partiantioniste

רק במדינה כמו צרפת המחברת אנטישמיות צרפתית מסורתית עם אנטישמיות ערבית-מוסלמית יכולה לקום מפלגה פוליטית שעצם קיומה האידיאולוגי הוא שנאת מדינת ישראל, המפלגה האנטי-ציונית.

שימו לב מה מעסיק את הצרפתים החברים במפלגה? עצם קיום מדינת היהודים. קראו ולא תאמינו:

[/http://www.partiantioniste.com](http://www.partiantioniste.com)

מהרו לבקר בצרפת

כשהקורטזנה של המלך לואי ה-15 מאדאם דו בארי הוצאה להורג בגיליוטינה ב מהפכה הצרפתית, מילותיה האחרונות היו: "רק עוד רגע אחד, אדוני התליין, רגע קטן אחד".
("Encore un moment, monsieur le bourreau, un petit moment")
חברים, רוצו לבקר בצרפת. לא נותר הרבה זמן. זה אולי הרגע האחרון, בקרוב מאד לא יוכלו יותר ישראלים לבקר בה.